

PÉČE O SENIORY

Kateřina Źivotřká

Jarořovř, Darja. *Pěče o seniory*. 1. vyd. Ostrava : Ostravřká univerzita v Ostravě, 2006. 110 s. ISBN 80-7368-110-2.

V loňřkém roce vyřšla v nakladatelřtví Ostravřké univerzity v Ostravě, publikace, která se zabývá ořetřovatelřtvím a domřcí pěčí u seniorů. Její autorkou je docentka a vedoucí Úřstavu ořetřovatelřtví a porodní asistence Zdravotně sociální fakulty Ostravřké univerzity v Ostravě Darja Jarořovř, která se věnuje oboru ořetřovatelřtví a veřejného zdravotnictví.

Autorka člení publikaci na čtyři hlavní kapitoly, bibliografický přehled a přílohy.

V úvodu autorka poukazuje na nové přístupy v ořetřovatelřtví, které se zaměřují spíše na individuální pěči orientovanou na klienta a na uspokojování jeho potřeb. Upozorňuje, že právě v souvislosti s vyšřím věkem seniorů a navazujícími problémy, je třeba poskytovat odbornou pomoc nejen medicínskou, ale také ořetřovatelskou a sociální. Novým trendem pěče se stává setrvání člověka v přirozeném prostředí, co nejděle je to možné. Vysvětluje, že v České republice dochází postupně k rozvoji terénní komunitní služby, čímž má na mysli domřcí pěči v mnoha jejích formách.

Kvalita novodobé ořetřovatelské pěče, jak ji definuje autorka, spočívá především v humanizaci zdravotní pěče, orientaci na občana a na podporu zdravé společnosti, respektování základních lidských práv, standardizaci ořetřovatelských činností a sociálních intervencí, kontinuálním odborném růstu a celoživotním vzdělávání poskytovatelů domřcí pěče.

První kapitola, nazvaná *Stárnutí a stáří*, vymezuje některé související pojmy, charakterizuje proces stárnutí, periodizaci stáří, věnuje se jednotlivým teoriím stárnutí a poukazuje na současnou demografickou situaci ve vyspělých zemích, včetně definování některých základních demografických pojmů. V této kapitole se autorka rovněž zabývá biologickými, psychickými a sociálními aspekty stárnutí a dále se věnuje zdravotnímu stavu a soběřtačnosti seniorů.

Ve druhé kapitole, *Péče o seniory*, podle které je celá publikace nazvaná, autorka shrnuje historii péče o starého člověka a zakládání institucí pro seniory. Velký důraz klade na nezbytnost podpory a péče samotné rodiny a blízkých seniora, ale upozorňuje, že rodina především musí chtít, umět a mít možnost. Následující podkapitola se týká služeb pro seniory, v tomto případě především v oblasti dlouhodobé zdravotně sociální péče. Autorka uvádí klasifikaci jednotlivých typů zdravotních a sociálních služeb. Nastíněná typologie sociálních služeb pro seniory dnes však již, vzhledem k nově vydanému zákonu č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, platnému od 1. 1. 2007, není zcela platná. Autorka dále definuje principy komunitní péče. Správně připomíná, že senioři většinou o všech možnostech komunitní péče nevědí. Informování seniorů a jejich rodin o službách a nových možnostech by se měl ujmout lékař, sociální pracovník a další pracovníci, s čímž se s autorkou plně ztotožňuji.

Obsahem třetí kapitoly, nazvané *Domácí péče*, je historie ošetrovatelství v domácnostech. Popisuje zde vznik ošetrovatelských škol, problémy, se kterými se potýkaly, včetně odborné přípravy opatrovníků a ošetrovatelů, od služeb řeholnic a laické pomoci až po specializované kvalifikované geriatrické sestry, vykonávající odbornou činnost. Autorka při definování domácí péče cituje názory i definice nejvyšších zdravotnických organizací a asociací a vyjmenovává vlivy působící na rozvoj domácí péče.

Dále se zabývá rozvojem domácí péče (domácí ošetrovatelské péče, agentur domácí péče a péče hospicové) a s ní související legislativou v České republice. Zaměřuje se na koordinaci služeb a edukaci profesionální i laické veřejnosti. Popisuje historii domácí péče v České republice, její financování a 5 základních forem, se kterými se můžeme setkat. Ještě stále však u nás převažuje zdravotní péče nad sociální (na rozdíl od zahraničí). Vysvětluje, jaká by měla být profesionální struktura týmu v agenturách domácí péče, včetně požadavků na vzdělání personálu. Tato kapitola se zabývá problematikou obecně, nikoliv zaměřenou pouze na seniory.

Čtvrtá a poslední kapitola, nazvaná *Geriatrické (gerontologické) ošetrovatelství*, podává definice a vymezuje předmět ošetrovatelství, nastiňuje ústřední pojmy ošetrovatelství, jeho koncepční modely a základní funkce ošetrovatelství. Objasňuje termíny ošetrovatelská péče a profesionální péče.

Autorka cituje Leiningerovou, která rozeznává více stránek ošetrovatelské péče, k nimž řadí například útěchu, soucit, zájem, empatii, účast, zdravotní rady,

lásku, pěstování, přítomnost, sdílnost, něhu, dojetí, důvěru atp. Tyto stránky však běžně nejsou doménou českých zdravotních sester (srov. Novotný, Stará, 2002; Tošner, Sozanská, 2002; Kořínková, 2006, apod.).

Následující podkapitola se věnuje ošetrovatelství v domácí péči, uvádí typologii ošetrovatelských aktivit, vymezuje a stručně definuje fáze ošetrovatelského procesu. Sleduje vývoj geriatrického ošetrovatelství, postupné ustanovení ošetrovatelské péče o staré lidi a zakládání oddělení geriatrického ošetrovatelství, doprovázené speciální přípravou sester pro tato oddělení. Od roku 2004 sice existuje deset programů specializačního vzdělávání, obor geriatrického ošetrovatelství (geriatrická sestra) však není do zákona zahrnut. (Což vzhledem k individuálním a specifickým potřebám starých lidí, není ideálním stavem.) Například v USA byla první specializace geriatrické sestry ustanovena již v roce 1950.

Následující podkapitola shrnuje nejčastější ošetrovatelské problémy a poruchy ve stáří. Tato podkapitola v podstatě navazuje na úvodní kapitolu a zde uvedené biologické a psychické aspekty stárnutí. Popisuje příčiny a projevy geriatrických syndromů a symptomů, projevů patologického stárnutí.

Za stěžejní v této kapitole lze označit část zabývající se problematikou posuzování seniorů v domácí péči. Autorka se rozepisuje, jakým způsobem by měl být odborníkem posouzen funkční dopad nemoci na starého člověka a navržen druh a rozsah potřebné péče. Standardní klinické vyšetření sice provádí lékař, ale v poslední době se na něm stále více podílejí i sestry. Zdůrazňuje, že funkční stav musí být hodnocen individuálně, vzhledem ke konkrétnímu jedinci, a komplexně ve všech aspektech jeho života včetně prostředí a nároků na něj kladených. Zabývá se posuzováním a komplexním hodnocením soběstačnosti seniora a základních aktivit jeho denního života (sebeobslužných činností). Vysvětluje, jakým způsobem se stanovuje plán komplexní péče o seniora, zahrnující úpravu prostředí, vybavení a pomůcky, doporučení vhodných zdravotních a sociálních služeb, jakým způsobem se dále hodnotí duševní stav, výživa, spánek, úroveň mobility a další položky. Samotný závěr poslední kapitoly patří mezinárodnímu standardizovanému dotazníku a jeho možnostem využití. Čtvrtou kapitolu navíc autorka oživila a doplnila o výsledky výzkumu prováděného u seniorů starších 65 let – klientů domácí péče v Ostravě v roce 2003.

Na tuto kapitolu tematicky navazuje rozsáhlá příloha obsahující několik archů posuzovacích položek na zjišťování nezbytných údajů o klientovi v domácí péči.

Publikace je členěna do číslovaných kapitol a podkapitol a dále ještě do kratších významových celků. Uveden je rovněž obsáhlý seznam pramenů.

Publikace podává ucelený náhled na problematiku ošetrovatelství a domácí péče. Značnou část věnuje historii a vývoji, nejen v České republice, ale i v zahraničí. V práci jsem však postrádala alespoň stručné nastínění metodiky práce (péče) se seniory.

Kniha je čtivá a lze ji doporučit širokému okruhu čtenářů. Významným přínosem bude jistě pro vyučující i studenty sociálních a lékařských oborů i pro zájemce z řad laické veřejnosti. Především je ale publikace určena zdravotním sestram, ošetrovatelkám a pečovatelkám. Lze ji využít jako učební pomůcku.

Mgr. Kateřina Životská
Katedra primární pedagogiky PdF UP
Žižkovo nám. 5
771 40 Olomouc
e-mail: katerina.zivotska@seznam.cz